

Vraag en aanbod in het speciaal onderwijs in Flevoland

2005/06

mei 2006

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Speciaal onderwijs: introductie.....	5
3.	Flevolandse leerlingen in het speciaal onderwijs op 1 oktober 2005	7
3.1	Leerlingen ingeschreven op scholen voor speciaal onderwijs.....	7
3.2	Ambulante begeleiding	10
4.	Voorzieningen voor speciaal onderwijs in Flevoland	11
4.1	(Voortgezet) Speciaal Onderwijs	11
4.2	Speciaal basisonderwijs	14
4.3	Praktijkonderwijs	14
5.	Wachlijsten voor speciaal onderwijs	16
6.	Gebruik Leerlingenvervoer	17
6.1	Deelname	17
6.2	Reistijden	18
7.	Conclusies en aanbevelingen	21
8.	Bijlagen.....	23
	Bijlage I Achtergrond van het onderzoek.....	23
	Bijlage II Referentiepopulatie.....	24

Colofon

opdrachtgever Provincie Flevoland, afdeling Sociale Planvorming

onderzoek en
samenstelling S. Bonnema-Hiddema
 Babeliowsky Onderwijsonderzoek
 Amstelplantsoen 16
 1316 GV Almere

telefoon 036 54 00 603
e-mail info@babeliowsky.nl

1. Inleiding

De Provincie Flevoland heeft in 2003 een inventarisatie Speciaal Onderwijs opgesteld met het doel inzicht te krijgen in de deelname aan het speciaal onderwijs in Flevoland en in de aantallen leerlingen die voor onderwijs zijn aangewezen op scholen buiten hun eigen woonplaats.

Omdat voor Flevoland vaak geldt dat het voorzieningenniveau lager is dan dat op het oude land, is toen bovendien gekeken naar de mate waarin leerlingen naar scholen buiten Flevoland werden vervoerd. Het bleek toen overigens lastig om betrouwbare cijfers te genereren.

Beleidsvisie speciaal onderwijs

Na vaststelling van de Inventarisatie Speciaal Onderwijs Flevoland uit 2003, heeft de Provincie Flevoland op 15 april 2004 de “Beleidsvisie Speciaal Onderwijs Flevoland 2004 – 2008” vastgesteld. Daarin heeft de provincie zich twee concrete doelen gesteld, op basis van gesprekken met verschillende betrokken partijen, namelijk:

1. Het terugbrengen van het aantal thuiszittende leerlingen
2. Het terugbrengen van het gemiddeld aantal kilometers leerlingenvoer per leerling, voor zover dat betrekking heeft op reizen naar scholen voor speciaal onderwijs buiten de eigen gemeente.

Achterliggend beleidsdoel hierbij is het onderwijs aan alle leerlingen zo veel als mogelijk thuis nabij te laten plaatsvinden.

Om deze doelen te realiseren is inzicht in de omvang en de oorzaken van de huidige problematiek noodzakelijk. Daarom is Babeliowsky Onderwijsonderzoek verzocht de cijfers uit 2003 te actualiseren en een advies uit te brengen over de wijze waarop een periodieke monitor kan worden gegenereerd. Met partners op het terrein van speciaal onderwijs zal vervolgens worden vastgesteld of er behoefte is aan een dergelijke monitor en zo ja, met welke frequentie deze dan moet worden herhaald.

Dit rapport geeft de opbrengsten weer van het (vervolg)onderzoek naar de stand van zaken in het ‘speciaal onderwijs’ in Flevoland, uitgevoerd in september 2005 en maart 2006. Onder ‘speciaal onderwijs’ wordt in dit rapport verstaan: speciaal onderwijs (SO), voortgezet speciaal onderwijs (VSO), speciaal basisonderwijs (sbo) en praktijkonderwijs PrO).

In dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoeveel Flevolandse leerlingen nemen deel aan het speciaal onderwijs (resp. WEC- cluster I t/m IV, sbo en PrO) op 1 oktober 2005, onderscheiden naar leeftijd (t/m 12 jaar en 13 jaar en ouder)?
2. a. Hoeveel Flevolandse leerlingen nemen deel aan speciaal onderwijs buiten Flevoland?
b. Hoeveel Flevolandse leerlingen staan op een plaatsingslijst¹ voor speciaal onderwijs, op respectievelijk de peildata 1 oktober 2005 en 1 maart 2006?
3. Hoeveel Flevolandse leerlingen maken gebruik van de Verordening Leerlingenvoer om deel te kunnen nemen aan speciaal onderwijs, en wat is daarbij de gemiddelde reisafstand?
4. Welke trends zijn te destilleren uit een vergelijking met de uitkomsten van dit onderzoek en het rapport Inventarisatie Speciaal Onderwijs Flevoland 2003 van de provincie Flevoland?
5. Wat zijn de reistijden van leerlingen die gebruik maken van het leerlingenvoer om scholen te bezoeken die buiten hun gemeente liggen?

¹ Een leerling op een *plaatsingslijst* is een leerplichtige leerling die:

- door de commissie van onderzoek en begeleiding toelaatbaar is verklaard (cluster 1), of
- door de commissie voor de indicatiestelling is geïndiceerd (overige clusters), maar wiens toelating (effectieve plaatsing) nog niet heeft plaatsgevonden. (Bron: Inspectie van het Onderwijs)

Om bovenstaande vragen te kunnen beantwoorden zijn gegevens opgevraagd bij:

- Gemeenten van Flevoland (afdeling leerplichtzaken en leerlingenvervoer)
- Regionale Expertise Centra, Onderwijsinstellingen cluster 1 (Bartiméus, Visio), Stichting Gewoon Anders en scholen voor (V)SO
- WSNS Samenwerkingsverbanden en scholen voor speciaal basisonderwijs in Flevoland
- scholen voor praktijkonderwijs in Flevoland
- Cfi (leerlingentellingen, Ministerie OCW)
- Projectmedewerker van 'Herstart'

2. Speciaal onderwijs: introductie

Speciaal onderwijs

Scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs bieden onderwijs aan voor lichamelijk, zintuiglijk of verstandelijk gehandicapte leerlingen en leerlingen met gedragsstoornissen. Voor deze groep kinderen zijn er in totaal tien soorten scholen, die in vier clusters onderverdeeld zijn.

Cluster 1: scholen voor visueel gehandicapte kinderen, of meervoudig gehandicapte kinderen met deze handicap.

Cluster 2: scholen voor dove kinderen, slechthorende kinderen en kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden, of meervoudig gehandicapte kinderen met één van deze handicaps.

Cluster 3: scholen voor lichamelijk gehandicapte kinderen, zeer moeilijk lerende kinderen en langdurig zieke kinderen met een lichamelijke handicap, of meervoudig gehandicapte kinderen met één van deze handicaps.

Cluster 4: scholen voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen, langdurig zieke kinderen anders dan met een lichamelijke handicap en onderwijs aan kinderen in scholen verbonden aan pedologische instituten.

Scholen uit één cluster in een regio werken samen in een Regionaal Expertise Centrum (REC). Per cluster ontstaat zo een landelijk dekkend netwerk. Alleen scholen voor blinde of slechtziende kinderen hebben geen REC, omdat er feitelijk geen sprake is van regionaal maar landelijk georiënteerd onderwijs.

Leerlingen kunnen tot hun twintigste jaar naar het speciaal onderwijs. Zij kunnen daar dus ook voortgezet onderwijs volgen. Het (voortgezet) speciaal onderwijs valt onder de Wet op de Expertisecentra (WEC).

De indicatie voor scholen die onder de WEC vallen, verloopt via een Commissie voor Indicatiestelling (CvI). Leerlingen die door een CvI zijn geïndiceerd voor speciaal onderwijs, hebben in principe de keuze uit de volgende twee mogelijkheden:

- ze schrijven zich in voor een school voor speciaal onderwijs
- ze volgen onderwijs op een reguliere school en krijgen daarbij *ambulante begeleiding*. In dat geval maken ze gebruik van voorzieningen via de regeling Leerlinggebonden financiering (Lgf) ook wel bekend als het 'rugzakje'.

Speciaal basisonderwijs

Sinds 1998 zijn er geen afzonderlijke scholen meer voor moeilijk lerende kinderen (MLK-scholen), scholen voor kinderen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden (LOM-scholen) en hun afdelingen voor in hun ontwikkeling bedreigde kleuters (IOBK-afdelingen). Voor kinderen met dit soort problemen zijn er nu de speciale scholen voor basisonderwijs.

Deze kinderen –en alle anderen die speciale zorg en aandacht nodig hebben- komen niet automatisch op een speciale school voor basisonderwijs terecht. Doel van het beleid "Weer Samen Naar School" (WSNS) is juist dat er op de reguliere basisschool zoveel mogelijk begeleiding en zorg voor leerlingen beschikbaar is. Om dat te bereiken werken speciale scholen voor basisonderwijs intensief samen met de reguliere basisscholen in zogenoemde samenwerkingsverbanden.

Basisscholen en speciale scholen voor basisonderwijs vallen onder dezelfde wet: de Wet op het Primair Onderwijs (WPO). Voor beide scholen gelden ook dezelfde kerndoelen (streefdoelen voor wat een leerling moet kennen en kunnen aan het eind van de basisschool). Wel kan een leerling er op een speciale school voor basisonderwijs eventueel wat langer over doen; speciale scholen voor basisonderwijs hebben een uitlooptermijn tot 14 jaar.

De WPO legt de beoordeling van de noodzaak van plaatsing op een sbo-school in de handen van een permanente commissie leerlingenzorg (PCL), waarover elk samenwerkingsverband dient te beschikken.

Praktijkonderwijs

Het Praktijkonderwijs (het vroegere svo-mlk) is voor leerlingen van 12 tot maximaal 18 jaar. Deze vorm van onderwijs is bestemd voor leerlingen met een leerachterstand op alle leergebieden, die niet in staat geacht worden om een diploma VMBO te behalen, ook niet met extra ondersteuning door middel van leerwegondersteunend onderwijs (LWOO, voorheen svo-lom en ivbo. LWOO heeft tot doel ondersteuning te bieden bij het volgen van regulier voortgezet onderwijs.) Voor zowel LWOO als Praktijkonderwijs moeten leerlingen een indicatie hebben van de zogenaamde Regionale Verwijzings Commissie (RVC).

Een indicatie wordt aangevraagd wanneer het kind van het basisonderwijs naar het Voortgezet

Onderwijs (VO) gaat en de leerkracht en/of de uitslag van de CITO-toets aangeven dat de leerling niet in staat zal zijn het reguliere VO te volgen. Ook wanneer het kind een reguliere school voor VO bezoekt waar het dreigt vast te lopen, kan een indicatie aangevraagd worden. Dit uiteraard wanneer is gebleken dat extra hulp niet helpt en de leerling en de ouders zijn geraadpleegd. Voor een goede afstemming werken de scholen voor praktijkonderwijs samen met reguliere scholen voor voortgezet onderwijs in zogenoemde samenwerkingsverbanden V(S)O. Deze scholen vallen onder de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO).

Almere: Gewoon Anders

In 1995 werd er door de Almeerse schoolbesturen voor Primair Onderwijs een aanvraag ingediend voor SO-scholen, welke in Almere op dat moment niet aanwezig waren. Het Rijk was op dat moment de wetgeving rond de rugzakregeling en de REC's aan het voorbereiden en besloot toen in Almere een experiment te starten, met een tweeledig doel:

1. het bieden van speciaal onderwijs dicht bij huis, d.w.z. integratie van het speciaal onderwijs in het primair onderwijs
2. het ontwikkelen van experimentele vormen van speciaal onderwijs.

Vanaf het schooljaar 1997-1998 is in Almere het project "Gewoon Anders" gestart. Het project wordt ondersteund door een eigen expertisecentrum (met indicatiecommissie), waar ouders en scholen terecht kunnen voor informatie en ondersteuning, de Stichting Gewoon Anders (verder SGA). Dit stedelijk expertisecentrum is clusteroverstijgend. In januari 2004 was er toestemming om de begeleiding van leerlingen met een indicatie voor speciaal onderwijs in het PO uit te breiden met begeleiding in het VO. Inmiddels was er al wel een VSO-school in Almere gevestigd ('Aquarius', nevenvestiging van Stichting OCY te Lelystad). Dit is de enige WEC-school in Almere.

De begeleiding van geïndiceerde leerlingen vindt in het primair onderwijs plaats op basis van drie verschillende modellen, welke door de SGA zijn ontwikkeld:

1. 'kind in groep'
2. 'groep in school'
3. 'groep gekoppeld aan school'

Het eerste model (kind in groep) komt het meest overeen met de ambulante begeleiding zoals die door REC wordt aangeboden. Deze leerlingen zijn dan ook terug te vinden in paragraaf 2.3 bij het aantal ambulante begeleide leerlingen.

Het tweede model wordt in de praktijk vormgegeven in drie groepen (binnenkort vier) voor kinderen met spraak/taal problemen (cluster 2) en vier groepen voor zeer moeilijk lerende kinderen (cluster 3).

Op de locaties 'de Bongerd' (cluster 4) en 'de Weerga' (cluster 3) worden kinderen begeleid volgens het derde model 'groep gekoppeld aan school'. Dit vindt, in tegenstelling tot de eerste twee modellen, op een aparte locatie plaats. Deze twee voorzieningen, de Weerga en de Bongerd, vallen bestuurlijk onder het Primair Onderwijs. De leerlingen die volgens model 2 en 3 worden begeleid door SGA zijn terug te vinden in paragraaf 3.2.

In het voortgezet onderwijs wordt geen onderscheid gemaakt tussen deze drie modellen.

Referentiepopulatie

Om een indruk te krijgen welk deel van de Flevolandse onderwijspopulatie speciaal onderwijs volgt, maken we gebruik van een 'referentiepopulatie'. In Bijlage II is een referentiepopulatie opgenomen. Deze populatie is naar de situatie van 1 oktober 2005 berekend uit de populatie leerplichtige Flevolandse kinderen. Het gaat om in totaal ruim 75.000 leerlingen. Op basis van deze referentiepopulatie is (in tabel 3.2.1) vast te stellen hoeveel procent van de jongeren t/m 12 jaar en ouder dan 12 jaar deelneemt aan het SO. Deze percentages bieden een ijkpunt voor komende ontwikkelingen in de deelname aan het SO in de provincie.

3. Flevolandse leerlingen in het speciaal onderwijs op 1 oktober 2005

In dit hoofdstuk wordt de deelname aan het speciaal onderwijs bekeken vanuit de leerlingen, daarmee wordt bedoeld: hoeveel Flevolandse leerlingen nemen deel aan het speciaal onderwijs?

Op basis van de leerplichtadministraties van de Flevolandse gemeenten wordt in 2.2 bekeken hoeveel leerlingen, woonachtig in Flevoland, deelnemen aan de verschillende vormen van speciaal onderwijs, onderscheiden naar onderwijs binnen en buiten Flevoland. In gevallen waar leerplichtgegevens ontbraken is zo mogelijk gebruik gemaakt van gegevens van de gemeentelijke administraties van de Verordening Leerlingenvervoer. Hierbij is aangenomen dat het overgrote deel van de leerlingen in het speciaal onderwijs gebruik maakt van het leerlingenvervoer, wanneer de onderwijsvoorzieningen niet binnen de betreffende gemeente aanwezig zijn.

Vervolgens kijken we in 2.3 naar de deelname van Flevolandse leerlingen met een indicatie in het reguliere onderwijs, de ambulante begeleidde leerlingen (oftewel rugzakleerlingen). Omdat ambulante begeleiding o.a. plaats kan vinden in het speciaal basisonderwijs of in het praktijkonderwijs, is het mogelijk dat enkele leerlingen op die manier dubbel voorkomen. Ook in het (V)SO kan ambulante begeleiding plaatsvinden (bijvoorbeeld door Bartiméus).

Almeerse leerlingen die binnen Almere onderwijs volgen, worden apart weergegeven, omdat de situatie in Almere afwijkt van de 'normale situatie', wat hieronder wordt uitgelegd. Voor leerlingen uit Almere die buiten Almere onderwijs volgen, worden de cijfers in de tabellen weergegeven zoals in de andere gemeenten.

3.1 Leerlingen ingeschreven op scholen voor speciaal onderwijs

In tabel 3.1.1 wordt weergegeven hoeveel leerlingen volgens de administraties bij de gemeenten deelnemen aan de verschillende vormen van speciaal onderwijs, waarbij onderscheid is gemaakt naar scholen binnen en buiten de provincie. Niet altijd is de leerplichtadministratie toereikend om de gewenste gegevens beschikbaar te krijgen. Bij de gemeente Lelystad is daarom gebruik gemaakt van gegevens van leerlingenvervoer om toch een zo goed mogelijke benadering van de leerlingenaantallen te krijgen. Bijlage III vermeldt de gegevens van tabel 3.1.1, uitgesplitst naar twee leeftijds categorieën: 4 t/m 12 jaar en 12 t/m 16,5 jaar.

In de tabel is (op de onderste regel) af te lezen dat er in Flevoland ruim 75.000 leerplichtige leerlingen zijn. Van hen volgen bijna 4.000 leerlingen een vorm van SO. Dat is ruim 5% van het totaal. Zij volgen dat onderwijs, ofwel in aparte scholen of groepen, ofwel via ambulante begeleiding binnen het reguliere onderwijs, SBO of PrO. De voorzieningen binnen de WEC vangen 2% van de leerlingen op, 2% komt voor rekening van het SBO en 1% volgt PrO.

Van de bijna 4.000 leerlingen in het SO volgen er zo'n 3.100 dat onderwijs binnen de provincie: 79%. De anderen (21%) doen dat buiten de provincie. Het zal daarbij geen verbazing wekken dat naar mate het onderwijs specialistischer wordt, leerlingen vaker zijn aangewezen op scholen buiten de provincie: 75% van de leerlingen die een WEC-instelling bezoekt doet dat op het oude land. Van de leerlingen in het SBO en PrO bezoekt respectievelijk 16% en 9% een instelling buiten de provincie.

Tussen de gemeenten doen zich enkele verschillen voor, die we in de tabellen 3.1.2 en 3.1.3 samenvatten. Allereerst laat tabel 3.1.2 zien dat de relatieve deelname aan het SO verschilt per gemeente. Lelystad en Dronten hebben de hoogste percentages leerlingen in het SO, respectievelijk 8,1% en 7,5%. In Zeewolde daarentegen ligt het aandeel leerlingen in het SO (3,5%) duidelijk onder het provinciegemiddelde.

Dat ook de mate waarin men het SO buiten de provincie volgt sterk verschilt per gemeente, maakt tabel 3.1.3 zichtbaar. In Lelystad reist slechts 9% van de SO-leerlingen naar scholen buiten de provincie, in Zeewolde is dat 94%. De spreiding van scholen over de provincie (veel in Lelystad, geen in Zeewolde) en de ligging (nl. dichtbij of verder van de provinciegrens) spelen daarbij uiteraard een rol.

Tabel 3.1.4 vermeldt het aantal leerlingen in het Speciaal Onderwijs in Almere, verzorgd door de Stichting Gewoon Anders. Voor de vergelijkbaarheid worden de cijfers betreffende 'kind in groep' en de begeleiding in het voortgezet onderwijs gepresenteerd in paragraaf 3.2 over ambulante begeleiding.

Tabel 3.1.1 Aantallen en percentages Flevolandse leerlingen op scholen voor speciaal onderwijs per 1 oktober 2005 per gemeente (bron: Flevolandse gemeenten)

	binnen Flevoland			buiten Flevoland			Totaal
	< 12 jaar	> 12 jaar	Subtotaal	< 12 jr	> 12 jaar	Subtotaal	Abs. (& %)
Almere	<i>Exclusief Gewoon Anders</i>						
WEC cluster 1	-	-	-	4	9	13	13
WEC cluster 2	-	-	-	38	23	61	61
WEC cluster 3	5	32	37	76	85	161	198
WEC cluster 4	54	180	234	13	15	28	262
Subtotaal WEC	59	212	271	131	132	263	534 (1,5%)
sbo	853 ²	n.v.t.	853	9	n.v.t.	9	862 (2,4%)
PrO	n.v.t.	398	398	n.v.t.	12	12	410 (1,1%)
Almere totaal	912	610	1.522	140	144	284	1.806 (4,9%)
Dronten							
WEC cluster 1	-	-	-	1	2	3	3
WEC cluster 2	-	-	-	20	0	20	20
WEC cluster 3	22	18	40	23	9	32	72
WEC cluster 4	46	29	75	13	21	34	109
Subtotaal WEC	68	47	115	57	32	89	204 (2,7%)
sbo	157	n.v.t.	157	9	n.v.t.	9	166 (2,2%)
PrO	n.v.t.	99	99	n.v.t.	20	20	119 (2,6%)
Drontentotaal	225	146	371	66	52	118	489 (6,4%)
Lelystad*							
WEC cluster 1	-	-	-	5	3	8	8
WEC cluster 2	-	-	-	22	4	26	26
WEC cluster 3	70	43	113	8	10	18	131
WEC cluster 4	126	91	217	3	10	13	230
Subtotaal WEC	196	134	330	38	27	65	395 (3,2%)
Sbo	260	n.v.t.	260	9	n.v.t.	9	269 (2,2%)
PrO	n.v.t.	210	210	n.v.t.	1	1	211 (1,7%)
Lelystadtotaal	456	344	800	47	28	75	875 (7,0%)
NOP							
WEC cluster 1	-	-	-	0	1	1	1
WEC cluster 2	-	-	-	17	3	20	20
WEC cluster 3	44	62	106	3	5	8	114
WEC cluster 4	0	12	12	39	41	80	92
Subtotaal WEC	44	74	118	59	50	109	227 (2,5%)
Sbo	110	n.v.t.	110	12	n.v.t.	12	122 (1,4%)
PrO	n.v.t.	110	110	n.v.t.	5	5	115 (1,3%)
NOP totaal	154	184	338	71	55	126	464 (5,1%)
Urk							
WEC cluster 1	-	-	-	1	1	2	2
WEC cluster 2	-	-	-	24	0	24	24
WEC cluster 3	33	-	33	-	16	16	49
WEC cluster 4	2	3	5	-	7	7	12
Subtotaal WEC	35	3	38	-	49	49	87 (1,7%)
Sbo	44	n.v.t.	44	39	n.v.t.	39	83 (1,7%)
PrO	n.v.t.	16	16	n.v.t.	12	12	28 (0,6%)
Urk totaal	79	19	98	88	12	100	198 (4,0%)
Zeewolde**							
WEC cluster 1	-	-	-	0	1	1	1
WEC cluster 2	-	-	-	12	0	12	12
WEC cluster 3	0	0	0	12	6	18	18
WEC cluster 4	4	4	8	25	9	34	42
Subtotaal WEC	4	4	8	49	16	65	73 (1,6%)
Sbo	2	n.v.t.	2	58	n.v.t.	58	60 (2,1%)
Pro	n.v.t.	0	0	n.v.t.	30	30	30 (1,3%)
Zeewoldetotaal	6	4	10	107	46	153	163 (3,5%)
TOTAAL	1.832	1.307	3.139	519	337	856	3.995 (5,3%)

² Volgens opgave gemeente: 955 leerlingen. Hier zijn de leerlingen van de Bongerd en de Weerga, die bestuurlijk gezien onder het sbo vallen, van afgetrokken, omdat dit voor dit onderzoek SO-leerlingen zijn.

Toelichting bij tabel 3.1.1.

De scheiding in leeftijdsgroepen voor het (V)SO is voor Almere, Dronten, Lelystad, NOP en Zeewolde gedaan op basis van de leeftijd van de leerlingen op 1 oktober 2005. Voor Urk is dit onderscheid gemaakt op basis van de door de gemeente verstrekte indeling in SO/VSO, omdat de gegevens niet op leerling-niveau konden worden aangeleverd. Bij het sbo en PrO zijn alle leerlingen voor de overzichtelijkheid ingedeeld bij respectievelijk de groep t/m 12 jaar en ouder dan 12 jaar.

* Het leerplichtadministratiepakket van gemeente Lelystad biedt op dit moment niet de mogelijkheid om leerlingenaantallen speciaal onderwijs eruit te halen. Aantallen zijn daarom gebaseerd op: door de scholen verstrekte gegevens (d.d. 19 september 2005) en door leerlingenvervoer verstrekte gegevens (d.d. 12 september 2005). Leerlingen die geen gebruik maken van de Verordening Leerlingenvervoer zijn dus niet meegeteld in de aantallen buiten Flevoland.

** Wegens langdurige automatiseringsproblemen kon de gemeente Zeewolde de gegevens niet actualiseren tot op 1 oktober 2005. De gegevens zijn afkomstig van het onderzoek in september, peildatum 20 september 2005.

Tabel 3.1.2: *Deelname aan speciaal onderwijs naar schoolsoort en gemeente (bron: Flevolandse gemeenten)*

schoolsoort:	Almere	Dronten	Lelystad	NOP	Urk	Zeewolde	Flevoland
WEC	1,5%	2,7%	3,2%	2,5%	1,7%	1,6%	2,0%
Sbo	2,4%	2,2%	2,2%	1,4%	1,7%	1,3%	2,1%
Pro	1,1%	2,6%	1,7%	1,3%	0,6%	0,6%	1,3%
Samen	5,0%	7,5%	8,1%	5,2%	4,0%	3,5%	5,4%

Tabel 3.1.3: *Deelname aan Speciaal Onderwijs naar schoolvestiging en gemeente (bron: Flevolandse gemeenten)*

schoolvestiging:	Almere	Dronten	Lelystad	NOP	Urk	Zeewolde	Flevoland
binnen provincie	84%	76%	91%	73%	49%	6%	79%
buiten provincie	16%	24%	9%	27%	51%	94%	21%
aantal (= 100%)	1.806	489	875	464	198	163	3.995

Tabel 3.1.4 *Speciaal Onderwijs in Almere (bron: Stichting Gewoon Anders)*

schoolsoort:	onderwijsmodel *	Cluster I	Cluster II	Cluster III	Cluster IV	Totaal
Bao	groep in school	-	23	47	2	72
	groep gekoppeld aan school	-	-	65	31	96

* het model 'kind in groep' is opgenomen in 2.3

Samengevat: Van de circa 75.000 leerplichtige leerlingen in Flevoland volgen bijna 4.000 leerlingen, ofwel ruim 5%, een vorm van speciaal onderwijs. Ongeveer 20% volgt dat onderwijs buiten de provincie, hoofdzakelijk WEC-leerlingen. Maar het aandeel leerlingen dat de provincie verlaat is sterk afhankelijk van de woonplaats.

3.2 Ambulante begeleiding

Tabel 3.2.1 vermeldt het aantal Flevolandse leerlingen (de Almeerse leerlingen uitgezonderd) dat ambulante wordt begeleid. Deze gegevens zijn afkomstig van het onderzoek uitgevoerd in september 2005.

De gegevens zijn verkregen via REC of via de scholen zelf. Alle benaderde instanties hebben binnen de termijn gegevens kunnen leveren, echter soms door de tijdsbepaling wat minder gedetailleerd dan gewenst, zodat hier en daar gegevens op geaggregeerd niveau gepresenteerd moeten worden.

Tabel 3.2.1 Aantal ambulante begeleide Flevolandse leerlingen in september 2005, per WEC-cluster, (exclusief Almere)

gemeente:	type onderwijs	Cluster I	Cluster II	Cluster III	Cluster IV	Totaal
Dronten	PO	4	3	2	66 PO 38 VO	197
	VO	0	1			
Lelystad	PO	7	4	10		
	VO	0	1			
NOP	PO	1	7	10		
	VO	1	1			
Urk	PO	7	4	4		
	VO	7	1			
Zeewolde	PO	2	4	8		
	VO	1	2			

Deze ambulante begeleiding wordt verzorgd door:

- Cluster 1: Bartiméus en Visio
- Cluster 2: REC 2-1 Noord-Nederland (Enkschool) en REC 2-8 Midden Zuid West (het Rotsoord en 'Auris Driebergen'). REC 2 Holland/Flevoland: heeft geen gegevens over Flevolandse leerlingen.
- Cluster 3: REC 'De 4 Provinciën' (Zonnebloemschool en de Lelie te Harderwijk) en ReaCtys
- Cluster 4: REC 4-3 Oost-Nederland en REC 4-20 Flevoland

Leerlingen woonachtig in Almere die ambulante worden begeleid zijn afzonderlijk weergegeven in tabel 3.2.2. Hierin zijn opgenomen de leerlingen die door SGA worden begeleid volgens het model 'kind in groep' in het reguliere basisonderwijs en het speciaal basisonderwijs, de leerlingen die worden begeleid door de SGA in het voortgezet onderwijs, en alle leerlingen die vanuit het REC ambulante worden begeleid op de 'reguliere' (landelijk uniforme) wijze.

Tabel 3.2.2 Aantal ambulante begeleide Almeerse leerlingen op 1 oktober 2005, per WEC-cluster (bron: REC en SGA)

Verzorger	type onderwijs	Cluster I	Cluster II	Cluster III	Cluster IV	Totaal
REC*	PO	9	2	22	-	42
	VO	5	4		-	
SGA	PO (bao + sbo)	1	62	70	273	406
	VO	-	5	24	51	80
Totaal		15	73	116	324	528

*De overige ambulante begeleiding wordt verzorgd door:

- Cluster 1: Bartiméus en Visio
- Cluster 2: REC 2-1 Noord-Nederland (Enkschool) en REC 2-8 Midden Zuid West (het Rotsoord en 'Auris Driebergen'). REC 2 Holland/Flevoland: heeft geen gegevens over Flevolandse leerlingen.
- Cluster 3: ReaCtys

In totaal worden in Flevoland 725 leerlingen ambulante begeleid. Tweederde van hen (528 leerlingen) wordt begeleid door de Stichting Gewoon Anders (volgens het model 'kind in groep').

Als we het aantal leerlingen dat ambulante wordt begeleid optellen bij het aantal kinderen dat op een WEC-voorziening onderwijs volgt, en daarbij geteld de leerlingen 'groep in school' en 'groep gekoppeld aan school', komen we uit op ruim 2.400 Flevolandse leerlingen die geïndiceerd zijn voor het (V)SO.

4. Voorzieningen voor speciaal onderwijs in Flevoland

In het vorige hoofdstuk is gekeken naar het aantal leerlingen woonachtig in Flevoland dat speciaal onderwijs volgt; op een speciale school, of op een reguliere school middels ambulante begeleiding. In dit hoofdstuk kijken we naar de *voorzieningen* voor speciaal onderwijs die aanwezig zijn in Flevoland, alsmede naar de omvang van wachtlijsten van de betreffende voorzieningen. Deze gegevens worden vergeleken met de uitkomsten uit de voorgaande rapportage 'Inventarisatie Speciaal Onderwijs Flevoland' (januari 2003), zodat ontwikkelingen in beeld zijn te brengen.

4.1 (Voortgezet) Speciaal Onderwijs

Onderstaande tabellen geven per cluster het aantal leerlingen weer op de scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs in Flevoland. De aantallen per 1 oktober 2005 zijn gebaseerd op gegevens van het Cfi en van de SGA. De vergelijkende cijfers over 2003 zijn afkomstig van de 'Inventarisatie Speciaal Onderwijs Flevoland', in januari 2003 uitgevoerd door de provincie.

Clusters 1 en 2

In Flevoland zijn geen scholen voor cluster I aanwezig, ook niet in 2003. Speciaal onderwijs vindt plaats in de vorm van ambulante begeleiding, of leerlingen volgen onderwijs buiten de provincie.

Volgens het model 'groep in school' wordt door de SGA wel speciaal onderwijs verzorgd in cluster II. Het aantal leerlingen dat hieraan deelneemt is weergegeven in tabel 4.1.1. In 2003 waren er nog geen leerlingen.

Tabel 4.1.1 Aantal leerlingen op SO-cluster II-voorzieningen op 1 oktober 2005 (bron: SGA).

Cluster II	PO	VO	Totaal	Plaatsingslijst	
				sept. '05	mrt. '06
Groep in school (SGA), Almere	23	-	23	?	1
Totaal	23	-	23	?	1

Eén Almeerse leerling stond op 1 maart 2006 op een wachtlijst voor onderwijs in cluster 2.

Clusters 3

In Flevoland zijn twee scholen voor speciaal onderwijs voor cluster 3: de Zevenster in Lelystad en de Zonnebloemschool in Emmeloord. Beide scholen bieden zowel VSO- als SO-onderwijs en herbergen in 2005 samen bijna 340 leerlingen. De Zevenster valt onder REaCtys, en de Zonnebloemschool valt onder 'De 4 Provinciën'.

In tabel 3.2 is te zien dat het aantal leerlingen op de WEC-scholen in Flevoland sterk is gegroeid. In cluster III is er een toename van 296 leerlingen in 2003 naar 339 leerlingen in 2006; een groei van 15%, die vooral voor rekening komt van het aandeel leerlingen t/m 12 jaar.

Cluster 4

Het (V)SO in cluster IV wordt verzorgd door de Stichting OCY en de Dr. Herman Bekiusschool (SO-school voor kinderen met een stoornis in het autistisch spectrum), die vallen onder het REC 4-20 Flevoland. De Stichting OCY kent de volgende onderwijslocaties:

- 'De Anger', (V)SO-school voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen, in Lelystad
- 'De Rede', VSO-school voor leerlingen met autisme spectrum stoornissen en internaliserende problematiek, in Lelystad
- 'Aquarius', VSO-school voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen, in Almere, waar tevens onderwijs wordt gegeven aan leerlingen van het internaat 'Nieuw Veldzicht'
- 'Stedenschool', de school in de Justitiële Jeugdinstelling Rentray.

Ook in cluster 4 is het aantal leerlingen toegenomen van 357 in 2003 naar 652 in 2006. Dat is een groei van zelfs ruim 80%. In dit cluster wordt de groei voornamelijk veroorzaakt door de toename van het aandeel 13 jarigen en ouder. Dit komt deels door de vestiging van twee grote instituten in

Flevoland (Nieuw Veldzicht en Rentray) met daaraan verbonden scholen. Maar ook de vraag naar dit type onderwijs groeit sterk.

Daarnaast zien we ook een duidelijke toename in het aantal leerlingen op een plaatsingslijst op de cluster 4 scholen, hoewel hier het verschil in onderzoeksdatum (resp. januari en maart) ook een rol kan spelen.

Tabel 4.1.2 Aantal leerlingen op SO-cluster III en IV voorzieningen in Flevoland: 2003-2005

Cluster III	aantal leerlingen				Plaatsingslijst	
	aantal in 2003		aantal in 2004		jan 2003	mrt 2006
	≤ 12 jaar	> 12 jaar	≤ 12 jaar	> 12 jaar		
De Zevenster	86	81	100	77	2	2
De Zonnebloem	64	65	80	82	0	0
totaal cluster III	150	146	180	159	2	2
Cluster IV						
De Anger + Rede	58	130	78	190	0	9
Aquarius	-	60	12	109	0	4
Dr. H. Bekius	109	-	125	3	4	38
Stedenschool	-	-	-	135	-	n.v.t.*
totaal cluster IV	167	190	215	437	4	51

* Op de Stedenschool kan geen sprake zijn van een wachtlijst, doordat hier alleen les wordt gegeven aan leerlingen die in de inrichting zitten.

Naast bovenstaande scholen zijn er in Almere voor clusters III en IV nog de volgende voorzieningen:

- De Weerga (onderwijs volgens model 'groep gekoppeld aan school')
- 'groep in school'.

En in cluster IV gaat het nog om de voorzieningen

- De Bongerd (onderwijs volgens model 'groep gekoppeld aan school')
- 'groep in school'.

Tabel 4.1.3 laat zien hoeveel leerlingen aan deze onderwijsvormen deelnemen.

Tabel 4.1.3. Aantal leerlingen op SO-cluster III en IV voorzieningen in Almere op 1 oktober 2005 (bron: SGA)

Cluster III	PO	VO	Totaal	Plaatsingslijst (bron: scholen)	
				sept. '05	mrt. '06
De Weerga	65	-	65	?	3
'groep in school'	47	-	47	?	
totaal	112	-	112	?	3
Cluster IV					
'groep in school'	2	-	2	?	4
De Bongerd (Almere)	31	-	31	?	
totaal	33	-	33	?	4

112 Almeerse leerlingen met een indicatie voor cluster III worden door de SGA begeleid, van wie 65 leerlingen op 'de Weerga'. Drie Almeerse leerlingen stonden op 1 maart 2006 op een wachtlijst voor een onderwijsvorm in cluster 3 (bron: SGA).

In het basisonderwijs worden 33 leerlingen begeleid, waarvan 31 leerlingen op 'de Bongerd'. Vier Almeerse leerlingen stonden op 1 maart 2006 op een wachtlijst voor een onderwijsvorm in cluster 4 (bron: SGA).

In bovenstaande tabellen zijn de onderwijsvormen van SGA die afwijken van de 'reguliere' vormen (WEC-school of ambulante begeleiding in regulier onderwijs) reeds vermeld. Ook het REC Flevoland kent tussenvormen van speciaal onderwijs. Onder verantwoordelijkheid van de Stichting OCY worden de volgende projecten uitgevoerd:

Trajectklassen

De trajectklas is een samenwerkingsverband tussen 'Nieuw Veldzicht' en het regulier voortgezet onderwijs. Het is een verbrede cluster IV voorziening – met de daarbij behorende expertise- binnen het reguliere voortgezet onderwijs.

Een Trajectklas vormt een schakel tussen het reguliere en speciaal voortgezet onderwijs.

In het begin van schooljaar 2005/06 ging het om 14 leerlingen bij het Emelwerda College en de Arcus.

Herstart

Het project "HERSTART" is een initiatief van het ministerie van onderwijs en de regionale expertisecentra cluster 4. Gedurende een periode van 13 weken worden de leerlingen begeleid in het project met als doel terugplaatsing naar het regulier onderwijs of verwijzing naar speciale onderwijsvoorzieningen. In nauwe samenwerking met de leerplichtambtenaren uit de Flevolandse gemeenten wordt geprobeerd een antwoord te geven op de thuiszittersproblematiek.

In het eerste loopjaar van het project (april 2004-april 2005) zijn 31 leerlingen op deze manier begeleid. In het tweede projectjaar (2005-2006) ging het om 45 leerlingen. De verwachting is dat dit aantal door zal groeien en dat het aantal begeleide leerlingen in het huidige, 3^e, projectjaar zal uitkomen op ongeveer 60 leerlingen (bron: Projectmedewerkers van HERSTART).

Op de Rails

Binnenkort zal worden gestart met een nieuw project: "Op de Rails". Een project waarbij de nadruk zal komen te liggen op het preventief handelen, om zodoende kinderen binnen het regulier voortgezet onderwijs te houden.

4.2 Speciaal basisonderwijs

In tabel 4.2 worden de leerlingenaantallen op de scholen voor speciaal basisonderwijs in Flevoland weergegeven. De leerlingenaantallen op peildatum 1 oktober 2005 zijn afkomstig van het Cfi (2006). De wachtlijstgegevens zijn afkomstig van de scholen zelf en van de samenwerkingsverbanden WSNS. De vergelijkende gegevens van januari 2003 zijn weer afkomstig van de eerdere 'inventarisatie' door de provincie.

De tabel laat zien dat in Flevoland per oktober 2005 ongeveer 1.500 leerlingen op een school voor speciaal basisonderwijs zitten. Dit aantal is wat hoger dan de 1.426 Flevolandse leerlingen die volgens tabel 3.2.1 SBO binnen Flevoland volgen. Dit betekent dat er ongeveer 80 leerlingen van buiten Flevoland SBO in Flevoland volgen. Daarentegen gaan 145 Flevolandse leerlingen de provinciegrens over om SBO te volgen. Dit zijn voornamelijk leerlingen uit Urk (naar 'de Eliëzer in Zwolle) en Zeewolde (naar 'de Springplank' in Harderwijk).

Gelet op de ontwikkelingen tussen 2003 en 2005, zien we het aantal SBO-leerlingen afnemen van 1.573 naar 1.408. Dat is een daling met 10%, ondanks de groei van het aantal inwoners van Flevoland. Verder zien we dat er in 2006 nog nauwelijks sprake is van wachtlijsten, terwijl er in januari 2003 bijna 60 leerlingen op een wachtlijst stonden.

Tabel 4.2. Aantal SBO-leerlingen in Flevoland in 2003 (bron provincie) en 2005 (bron Cfi).

Samenwerkingsverband:	aantal leerlingen		Plaatsingslijst	
	januari 2003	oktober 2005	januari 2003	maart 2006
Almere, openbaar PO	730	632	46	0
Almere, St. Oec. SWV PO	240	220	3	0
Dronten	119	134	10	0
Lelystad, interconfessioneel SWV	98	95	0	0
Lelystad, openbaar/bijzonder	190	162	0	0
NOP/Urk	196	165	0	0
Zeewolde	-	-	0	0
Totaal	1.573	1.408	59	0

4.3 Praktijkonderwijs

In tabel 4.3 staat het aantal leerlingen in het Flevolandse praktijkonderwijs weergegeven. Ook hier zijn de leerlingenaantallen weer afkomstig van het Cfi (2006) en de wachtlijstgegevens van de scholen zelf.

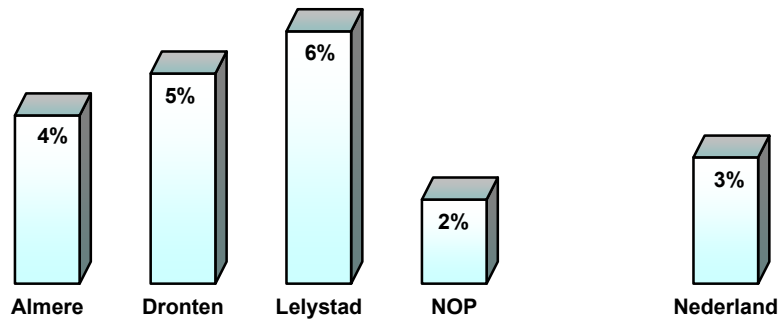
Tabel 4.3. Aantal leerlingen op scholen voor praktijkonderwijs in Flevoland op 1 oktober 2005 (Cfi, 2006)

School	gemeente	aantal leerlingen	Plaatsingslijst	
			sept '05	mrt '06
Praktijkonderwijs Almere	Almere	441	0	0
Almere College, afd. PrO	Dronten	113	0	0
De Steiger	Lelystad	209	0	0
Groenhorst College, afd. PrO	Emmeloord	81	0	0
Totaal		844	0	0

Van wachtlijsten is momenteel geen sprake in het praktijkonderwijs.

Figuur 4.4 laat per gemeente en voor geheel Nederland zien het aantal deelnemers aan het PrO op het totaal aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs. We zien dat het percentage leerlingen in het PrO in Flevoland, en met name in Lelystad en Dronten aanzienlijk groter is dan gemiddeld in Nederland.

Figuur 4.4: Percentages deelnemers aan het PrO per gemeente, schooljaar 2005/06 (bron: Cfi).

5. Wachtljsten voor speciaal onderwijs

Om inzicht te krijgen in de vraag naar speciaal onderwijs is naast het aantal leerlingen dat daadwerkelijk onderwijs volgt, van belang hoeveel leerlingen op een wachtlijst staan. In hoofdstuk 3 is bij de onderwijsvoorzieningen in Flevoland al telkens genoemd wat de omvang is van de wachtlijsten bij de betreffende scholen. In dit hoofdstuk kijken we voor wat betreft het (V)SO ook naar het aantal leerlingen op een wachtlijst bij voorzieningen buiten Flevoland.

Zoals reeds in de inleiding genoemd, wordt de definitie van plaatsingslijst van de Inspectie voor het Onderwijs gehanteerd:

Een leerling op een **plaatsingslijst** is een leerplichtige leerling die:

- door de commissie van onderzoek en begeleiding toelaatbaar is verklaard (cluster 1), of
- door de commissie voor de indicatiestelling is geïndiceerd (overige clusters), maar wiens toelating (effectieve plaatsing) nog niet heeft plaatsgevonden.

Om een beeld te krijgen van het aantal Flevolandse leerlingen dat op een plaatsingslijst staat voor speciaal onderwijs, zijn de volgende instellingen benaderd.

- Regionale Expertise Centra (ingedeeld naar cluster), om inzicht te krijgen in het aantal leerlingen uit Flevoland op een wachtlijst voor de verschillende SO scholen (cluster II, III en IV). In de meeste gevallen waren deze gegevens niet beschikbaar bij het REC en is daarom contact gezocht met de betreffende scholen, waarvan bekend is (uit de leerplichtadministraties van de gemeenten) dat er veel Flevolandse leerlingen onderwijs volgen
- Onderwijsinstellingen voor SO-Cluster I (Visio, Bartiméus)
- scholen voor speciaal basisonderwijs in Flevoland en samenwerkingsverbanden WSNS: voor wachtlijsten in het speciaal basisonderwijs (sba) (zie ook 2.2.2).
- scholen voor praktijkonderwijs: voor wachtlijsten in het praktijkonderwijs (PrO) (zie ook 2.2.3).

In tabel 5 wordt weergegeven hoeveel leerlingen voor zover bekend op een wachtlijst staan.

Tabel 5. Flevolandse leerlingen op een wachtlijst (plaatsingslijst) voor SO

type onderwijs	aantal leerlingen op wachtlijst	
	1 oktober 2005 wachtlijst	1 maart 2006 plaatsingslijst
SO-I	0	0
SO-II	0	0
SO-III	0	6
SO-IV	24	56
Sba	3	0
PrO	0	0

Daarnaast staan bij de Stichting Gewoon Anders nog een aantal leerlingen op een wachtlijst per 1 maart 2006. Deze leerlingen zijn voor de vergelijkbaarheid niet in de tabel opgenomen, omdat hier in oktober 2005 geen onderzoek naar is gedaan. Het betreft namelijk geen leerlingen die op een wachtlijst voor een WEC-school staan. De acht leerlingen (verdeeld over de clusters 2 t/m 4) waar het hier over gaat, zijn terug te vinden in de tabellen in hoofdstuk 3 over de onderwijsvoorzieningen.

5.1. Thuiszitters

Het blijkt lastig een goed beeld te krijgen van het aantal **thuiszitters** (leerlingen die op een wachtlijst staan voor (voortgezet) speciaal onderwijs en op de peildatum geen enkele vorm van onderwijs volgen). Het aantal is uit de leerplichtadministraties (voor zover verkregen) niet op te maken. Ook het RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt) Flevoland beschikt niet over dergelijke gegevens. Landelijk ging het in januari 2005 om 48 thuiszitters (bron: 'Wachtlijsten speciaal en voortgezet speciaal onderwijs. Peildatum 16 januari 2005.') Bij de SGA waren in september 2005 drie 'thuiszitters' bekend.

6. Gebruik Leerlingenvervoer

6.1 Deelname

In tabel 6.1 wordt weergegeven hoeveel leerlingen in Flevoland gebruik maken van de Verordening Leerlingenvervoer om speciaal onderwijs te kunnen volgen, onderscheiden naar:

- vervoer binnen de gemeentegrens,
- vervoer buiten de gemeentegrens maar nog binnen de provincie, en
- vervoer buiten de provincie.

Onderstaand vatten we de uitkomsten van de tabel in twee overzichten nog eens samen: het vervoer t.a.v de vorm van het SO (in tabel 5.2) en het vervoer per gemeente (in figuur 5.3).

Tabel 6.1.1 Deelname **Leerlingenvervoer** in Flevoland voor speciaal onderwijs, **aantal leerlingen per gemeente, september 2005** (bron: gemeenten).

gemeente	soort onderwijs	binnen gemeente	binnen Flevoland, buiten gemeente	buiten Flevoland	% buiten Flevoland	totaal aantal leerlingen
Almere	WEC-I	n.v.t.	n.v.t.	8	100%	8
	WEC-II	n.v.t.	n.v.t.	56	100%	56
	WEC-III	n.v.t.	30	155	84%	185
	WEC-IV	18	86	18	15%	122
	sbo ³	396	0	8	2%	404
	PrO	18	0	2	10%	20
Dronten	WEC –I	n.v.t.	n.v.t.	3	100%	3
	WEC –II	n.v.t.	n.v.t.	20	100%	20
	WEC –III	n.v.t.	40	32	44%	72
	WEC –IV	n.v.t.	75	34	31%	109
	sbo	38	3	8	16%	49
	PrO	0	3	2	40%	5
Lelystad	WEC –I	n.v.t.	n.v.t.	8	100%	8
	WEC –II	n.v.t.	n.v.t.	27	100%	27
	WEC –III	95	3	19	16%	116
	WEC –IV	61	1	17	22%	79
	sbo	120	1	-	0%	122
	PrO	4	-	1	20%	5
NOP	WEC –I	n.v.t.	n.v.t.	2	100%-	2
	WEC –II	n.v.t.	n.v.t.	18	100%	18
	WEC –III	69	0	9	12%	78
	WEC –IV	n.v.t.	37	37	50%	74
	sbo	25	1	12	32%	38
	PrO	?	?	?	?	?
Urk	WEC –I	n.v.t.	n.v.t.	2	100%	2
	WEC –II	n.v.t.	n.v.t.	23	100%	23
	WEC –III	n.v.t.	33	18	35%	51
	WEC –IV	n.v.t.	4	5	56%	9
	sbo	n.v.t.	41	38	48%	79
	PrO	n.v.t.	1	2	67%	3
Zeewolde	WEC –I	n.v.t.	n.v.t.	1	100%	1
	WEC –II	n.v.t.	n.v.t.	12	100%	12
	WEC –III	n.v.t.	11	24	69%	35
	WEC –IV	n.v.t.	16	35	69%	51
	sbo	n.v.t.	2	49	96%	51
	PrO	n.v.t.	1	3	75%	4

³ Inclusief 'De Weerga' en 'de Bongerd'. Dit zijn respectievelijk cluster III en cluster IV voorzieningen waar onderwijs wordt verzorgd door Stichting Gewoon Anders, maar worden bij de gemeente bij het sbo geteld.

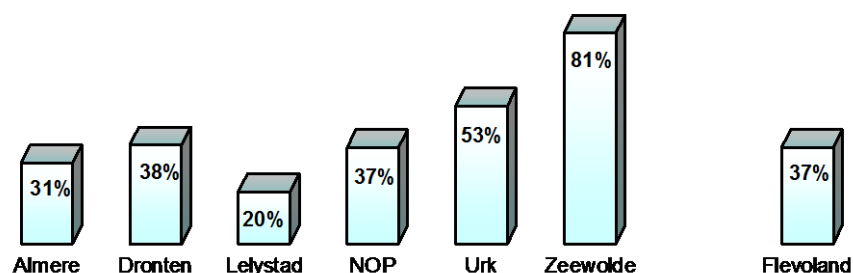
Tabel 6.1.2: *Deelname Leerlingenvervoer in Flevoland naar soort van onderwijs, in absolute aantallen en procenten (bron: gemeenten).*

Soort onderwijs	binnen gemeente	binnen Flevoland, buiten gemeente	buiten Flevoland	% buiten Flevoland	totaal aantal leerlingen
SO-I	-	-	24	100%	24
SO-II	-	-	156	100%	156
SO-III	164	117	257	48%	537
SO-IV	79	219	146	33%	444
Sbo	579	48	115	16%	743
PrO	22	5	10	27%	37
Totaal	844	389	708	37%	1.941

Doordat voorzieningen in de clusters I en II binnen de provincie ontbreken, bezoeken alle leerlingen in deze clusters scholen buiten Flevoland. Ten aanzien van de andere onderwijsvormen zien we dat nog een betrekkelijk groot deel van de leerlingen in het Pro (27%) dat onderwijs volgt buiten de provincie.

De mate waarin men per gemeente onderwijs volgt buiten de provincie wordt weergegevens in figuur 5.3. We zien daar grote verschillen tussen de zes gemeenten. In Zeewolde, waar het aanbod voor SO ontbreekt, reist meer dan 80% van de leerlingen naar het oude land, terwijl dat in Lelystad slechts 20% is. Dat het schoolbezoek buiten de provincie waarschijnlijk samenhangt met de afstand die leerlingen in het SO moeten overbruggen zien we in figuur 5.5 hieronder.

Figuur 6.1.3: *Deelname Leerlingenvervoer naar buiten de provincie per gemeente, in procenten van het totaal aantal SO-leerlingen (bron gemeenten).*

6.2 Reistijden

Om een indruk te geven van het ongemak van het dagelijkse vervoer naar de SO-scholen gaan we in op het aantal verreden kilometers en op de gemoeide reistijd. Tabel 5.4 geeft het gemiddeld aantal afgelegde kilometers van een enkele reis naar de onderwijsinstelling weer. En figuur 5.5 illustreert dat gemiddelde per gemeente.

We zien daar dat de Flevolandse leerlingen in het SO gemiddeld 36 kilometer reizen om hun school te bereiken. Ook hier zien we verschillen tussen de gemeenten. En ook hier vormen Lelystad en Zeewolde de uitersten. De SO-leerlingen uit Lelystad moeten gemiddeld 44 kilometer afleggen om hun school te bereiken, terwijl dat voor leerlingen uit Zeewolde nog geen 30 kilometer is.

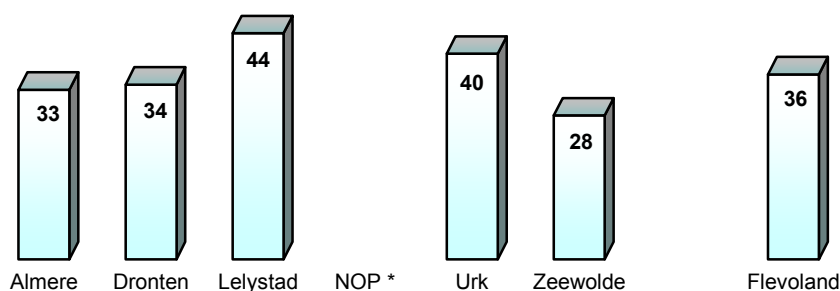
Tabel 6.2.1: Leerlingenvervoer Flevoland, voor speciaal onderwijs buiten de gemeentegrens, **gemiddeld aantal kilometers** per enkele reis, september 2005

Gemeente	soort onderwijs	binnen Flevoland, buiten gemeente	buiten Flevoland	gemiddeld (buiten gemeente)
Almere	SO-I	n.v.t.	32 km	32 km
	SO-II	n.v.t.	40 km	40 km
	SO-III	33	33 km	33 km
	SO-IV	33	40 km	30 km
	Sbo	-	39 km	39 km
	PrO	-	25 km	25 km
Dronten	SO-I	n.v.t.	74 km	74 km
	SO-II	n.v.t.	35 km	35 km
	SO-III	21	28 km	24 km
	SO-IV	18	39 km	23 km
	Sbo	22	28 km	26 km
	PrO	25	22 km	24 km
Lelystad	SO-I	n.v.t.	40 km	40 km
	SO-II	n.v.t.	54 km	51 km
	SO-III	33	54 km	52 km
	SO-IV	32	64 km	63 km
	Sbo	32	- km	32 km
	PrO	-	24 km	24 km
NOP	SO-I	n.v.t.	?	?
	SO-II	n.v.t.	?	?
	SO-III	?	?	?
	SO-IV	?	?	?
	Sbo	?	?	?
	PrO	?	?	?
Urk	SO-I	n.v.t.	94 km	94 km
	SO-II	n.v.t.	33 km	33 km
	SO-III	13	46 km	24 km
	SO-IV	30	41 km	36 km
	Sbo	13	41 km	26 km
	PrO	13	35 km	28 km
Zeewolde	SO-I	n.v.t.	45 km	45 km
	SO-II	n.v.t.	32 km	32 km
	SO-III	27	22 km	24 km
	SO-IV	28	36 km	33 km
	Sbo	25	18 km	18 km
	PrO	25	16 km	18 km

Toelichting bij tabel 6.2.1:

Voor de gemeente Noordoostpolder konden de gegevens door de vervoersorganisatie niet tijdig worden aangeleverd. De afstanden voor leerlingen uit de gemeenten Almere, Dronten, Lelystad en Urk zijn geschat op basis van de afstand tussen de woonplaats en de standplaats van de onderwijsinstelling. Hierdoor is het niet mogelijk om afstanden binnen de gemeentegrens te berekenen. De gemeente Zeewolde heeft zelf afstandgegevens geleverd.

Figuur 6.2.2: Gemiddeld aantal kilometers enkele reis naar school, per gemeente (bron gemeenten).

* Voor de gemeente Noordoostpolder konden gegevens niet tijdig worden aangeleverd.

Uiteraard geeft de reisafstand maar ten dele een beeld van de inconveniënten van het vervoer naar de SO-scholen. Vooral voor de Flevolandse leerlingen die zijn aangewezen op scholen in het Gooi en Amsterdam zijn ook de reistijden van belang. Tabel 6.2.3 laat per gemeente de gemiddelde reistijden zien naar een aantal bestemmingen. De gegevens zijn afkomstig van de gemeenten en van Connexxion, en ze vermelden de gemiddelde reistijden voor een enkele rit naar buiten de gemeente, ongeacht het aantal leerlingen. In de registraties doen zich echter dermate grote verschillen voor, dat we bij de betrouwbaarheid vraagtekens moeten plaatsen. In sommige bestanden worden de reistijden nauwkeurig bijgehouden, bij andere worden de tijden globaal geschat op basis van het aantal kilometers. En bij de één worden meegerekend de instaptijden en de omwegen om alle leerlingen op te halen, bij de ander niet. In de tabel komen deze verschillen in registratie ook duidelijk tot uiting. We zien dat de leerlingen uit Dronten volgens deze gegevens gemiddeld het langst moeten reizen om hun school te bezoeken: 1 uur en 50 minuten. Zij uit Zeewolde zijn circa driekwartier onderweg.

Tabel 6.2.3: Gemiddelde **reistijden** per gemeente, **in minuten per heenrit** naar buiten de gemeente en door de week (bron: gemeenten)

↓ bestemming ↓	Gemeente					
	Almere *	Dronten	Lelystad	NOP	Urk *	Zeewolde
Achterhoek			114			
Almere			63			
Amsterdam	78					
Amersfoort			96			50
Arnhem			70			
Beetsterzwaag			80			
Emmeloord		90				
Ermelo	80	130				40
Gooi	68		83		85	40
Harderwijk			70			30
Kampen			38			
Nijkerk						30
Nijmegen			91			
Nunspeet						40
Swifterbant			22			
Utrecht (prov.)			70			50
Apeldoorn/Veluwe	98		65			70
Zwolle	90		82			60
Overig	115		87			
Gemiddeld	88	110	74		85	46

* Bron: Connexxion Taxi Services. Voor Urk zijn alleen de reistijden richting Gooi beschikbaar

7. Conclusies en aanbevelingen

In vervolg op de eerdere inventarisatie door de provincie is getracht de deelname aan het SO in Flevoland in beeld te brengen. Daartoe is gebruik gemaakt van een veelheid aan gegevens. Het valt op dat de gegevens zich kenmerken door een grote diversiteit: de wijze van registreren, het sterk versnipperd zijn over betrokken organisaties en daardoor niet eenvoudig beschikbaar zijn. Dit maakt het moeilijk betrouwbare gegevens te genereren. Hieronder worden conclusies getrokken op basis van het cijfermateriaal uit dit onderzoek en de Inventarisatie 2003. Gezien de basis van de gegevensverzameling past enige terughoudendheid in het trekken van conclusies. Bij de aanbevelingen wordt ingegaan op de manier waarop in de toekomst op meer eenduidige wijze zaken zouden kunnen worden geregistreerd, als er behoefte is aan het periodiek in kaart brengen van het gebruik van het speciaal onderwijs in Flevoland.

Conclusies

Samengevat kunnen we de bevindingen in vier conclusies weergeven:

1. In Flevolandse zijn er zo'n 75.000 leerplichtige leerlingen. Van hen nemen er bijna 4.000 (ofwel 5%) deel aan een vorm van speciaal onderwijs. Ongeveer 1.520 leerlingen volgen dat onderwijs op een WEC-school of aanverwante voorziening (SGA), zo'n 1.560 nemen deel aan het speciaal basisonderwijs, terwijl het praktijkonderwijs door ruim 900 Flevolandse leerlingen wordt bezocht.
2. Gelet op de ontwikkelingen in de deelnemersaantallen zien we sinds 2003 een sterke toename van leerlingen in de WEC-voorzieningen. In clusters III is er een toename van 15% en in cluster IV is het zelfs 80%. (Dit wordt gedeeltelijk verklaard door de vestiging van twee bovenregionale instituten (Nieuw Veldzicht en Rentray) met daarbij behorende scholen. Daar staat tegenover dat het aandeel leerlingen in het SBO is gedaald met 10%.
3.
 - a. Van de Flevolandse leerlingen die onderwijs volgen op een WEC-school of in een 'groep in school' of 'groep gekoppeld aan school', verlaat meer dan 70% hiervoor de provincie. In de gemeente Zeewolde is deze 'uitstroom' met 81% duidelijk het hoogst, en in de gemeente Lelystad blijven de meeste leerlingen binnen de provincie: 20% verlaat de provinciegrens om een WEC-school te bezoeken.
 - b. In het speciaal basisonderwijs en het praktijkonderwijs zijn momenteel nauwelijks wachtlijsten. Voor het (V)SO staan wel leerlingen op een plaatsingslijst. Aan het begin van het schooljaar 2005/06 ging het om ten minste 24 leerlingen (allen voor cluster IV voorzieningen) en halverwege het schooljaar (peildatum 1 maart 2006) was dit aantal meer dan verdubbeld naar tenminste 62 leerlingen. En ook hier ging het voornamelijk om cluster IV voorzieningen.
4.
 - a. Bijna 2.000 leerlingen maken gebruik van de verordening Leerlingenvervoer voor het volgen van speciaal onderwijs. Van hen bezoeken bijna 1.200 leerlingen een WEC-voorziening en bijna 750 een school voor speciaal basisonderwijs. Voor het volgen van praktijkonderwijs wordt slechts in beperkte mate gebruik gemaakt van de Verordening Leerlingenvervoer.
 - b. Gemiddeld leggen de leerlingen 36 kilometer af om hun school te bereiken. In Lelystad en Urk is dat wat meer. In Zeewolde is het wat minder, ondanks dat men daar het meest naar buiten de provincie reist.

Aanbevelingen

Als onderdeel van de beleidsvisie Speciaal Onderwijs Flevoland 2004-2008 wordt genoemd dat er beschikking moet zijn over betrouwbare gegevens over het speciaal onderwijs op provinciaal niveau. Om het speciaal onderwijs in Flevoland op efficiënte wijze in kwantitatieve zin te monitoren, wordt het volgende aanbevolen:

1. Om te komen tot een efficiënt functionerende 'monitor speciaal onderwijs' voor de provincie is een centraal bestand met uniform geregistreerde deelnamecijfers een eerste vereiste. Het verdient aanbeveling vanuit de provincie met de betrokken organisaties, en met name met de REC-instellingen, afspraken te maken tot de opzet van zo'n centraal databestand. Het gaat daarbij vooral om de volgende punten: duidelijkheid over welke gegevens van de instellingen worden gevraagd, op welke wijze de gegevens worden aangeleverd en hoe het gebruik van de gegevens is geregeld met het oog op privacy.
2. In de opzet van het databestand is het raadzaam de gegevens in de leerplichtadministraties van de gemeenten als uitgangspunt te nemen. Naast het feit dat hierin alle leerplichtige kinderen woonachtig in de betreffende gemeente moeten zijn opgenomen, is het van belang dat deze administraties ten minste de volgende indicatoren bevatten: geboortedatum, postcode woonadres, brincode en vestigingsnummer van de school, onderwijstype dat door de leerling wordt gevolgd. Het is aan te raden om het totale leerlingenbestand te benutten, zodat ook het percentage speciaal onderwijs ten opzichte van de totale populatie kan worden aangegeven.
3. Bij monitoring van het aantal leerlingen dat ambulantly wordt begeleid en de omvang van de wachtlijsten adviseren wij een landelijk uniforme registratie bij de REC (en SGA). Hierbij zijn in ieder geval de volgende gegevens van belang: geboortedatum, postcode woonadres, 'status' van de indicatie (aanmeldingsfase/onderzoeksfase/geïndiceerd), brincode en vestigingsnummer van de school (de (V)SO school of de reguliere school waar ambulante begeleiding wordt gegeven), onderwijstype, ambulante begeleiding (ja/nee + type).
4. Bij monitoring van het leerlingenvervoer is het advies om per gemeente de leerlingen die hiervan gebruik maken te registreren met daarbij tenminste de volgende indicatoren: geboortedatum, postcode woonadres, brincode en vestigingsnummer van de school, afstand enkele reis, en zo mogelijk de reisduur.
5. De volgende voorwaarden zijn hierbij van belang:
 - Registraties moeten zoveel mogelijk gestandaardiseerd zijn.
 - Registraties moeten toegankelijk zijn om gegevens te kunnen exporteren.
 - Wanneer gebruik wordt gemaakt van het burgerservicenummer (of onderwijsnummer) wordt de betrouwbaarheid van de verkregen dataset verhoogd.
 - Betrokken instanties moeten bereid zijn om mee te werken en hierover goed zijn geïnformeerd. (Zodat bijvoorbeeld op 1 oktober de registraties kunnen worden 'bevroren', aangezien het niet altijd mogelijk is om historische gegevens aan te leveren.)

8. Bijlagen

Bijlage I Achtergrond van het onderzoek

In september 2005 is door Babeliowsky Onderwijsonderzoek in opdracht van de provincie Flevoland een onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van en de behoefte aan speciaal onderwijs in Flevoland. Een dergelijke inventarisatie heeft eerder plaatsgevonden in 2003 door de provincie zelf (hetzij op een iets andere manier). De uitkomsten van het onderzoek van september 2005 zijn besproken tijdens een 'expertmeeting' in december 2005.

Naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek deze expertmeeting is er behoefte ontstaan aan de volgende aanvullingen/verdiepingen op het eerste onderzoek:

- Aanvulling van de leerlingentellingen: instanties die niet in staat waren om vóór 1 oktober 2005 gegevens aan te leveren, zijn nogmaals benaderd, en overige gegevens zijn zoveel mogelijk geactualiseerd tot op de onderwijsteldatum 1 oktober 2005. De bedoeling is dat bij voortzetting van een dergelijke monitor in de toekomst, 1 oktober als peildatum zal worden aangehouden.
- Wachtlijstgegevens van september 2005 zijn aangevuld met peildatum 1 maart 2006 zodat (éénmalig) zichtbaar wordt hoe het verloop van de wachtlijsten in de loop van het schooljaar er uit ziet. Hierbij wordt de definitie 'plaatsingslijst' van de Inspectie van het Onderwijs gehanteerd.
- Gegevens betreffende 'Stichting Gewoon Anders' (SGA) worden apart gepresenteerd, omdat deze situatie (in Almere) afwijkt van de situatie elders in de provincie. Bovendien is meer inzicht in deze situatie gewenst, waartoe een interview is gehouden met een directielid van SGA.
- Ook andere 'afwijkende' situaties, zoals trajectklassen, worden apart vermeld.
- Gegevens worden gerelateerd aan de totale (schoolgaande) populatie, zodat naast absolute groei inzicht kan worden verkregen in relatieve groei van de populatie.
- In het onderzoek van september 2005 is gekeken naar de gemiddelde reisafstand van leerlingen in het speciaal onderwijs die gebruik maken van de Verordening Leerlingenvervoer. Onderzocht wordt, of er ook inzicht kan worden verkregen in de reistijd van de leerlingen. Dit geeft namelijk aanvullende informatie die van belang is voor het beoordelen van het effect van noodgedwongen reizen naar scholen buiten de eigen gemeente op de leerlingen.

Bijlage II Referentiepopulatie op 1 oktober 2005

Referentiepopulatie

Deze referentiepopulatie is samengesteld op basis van het aantal inwoners van leerplichtige leeftijd in de Flevolandse gemeenten op 1 januari 2005 en 1 januari 2006. Van hieruit is geëxtrapoleerd naar 1 oktober 2005. Voor het primair onderwijs is de populatie 4 t/m 12 jarigen berekend, en voor het voortgezet onderwijs de 13 t/m 16 jarigen en de helft van de 17 jarigen.

Tabel: Aantal leerplichtige inwoners per gemeente (bron: provincie Flevoland, afdeling Sociale Planvorming)

	PO 4 t/m 12 jarigen	VO 13 t/m 16,5 jarigen		Totaal
Almere	24.673	11.868		36.541
Dronten	5.017	2.581		7.598
Lelystad	8.206	4.215		12.421
NOP	5.970	3.047		9.017
Urk	3.331	1.643		4.974
Zeewolde	3.188	1.451		4.638
Totaal	50.384	24.806		75.190